

FENGSELENE BRYTER LOVEN

se side 18

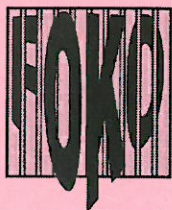
FOKO-nytt (21) 2/2004

SPECIALNUMMER

om den forskingsmessige evaluering
av fengselsundervisninga

the 10th EPEA
International Conference
side 14

FOKO-SEMINARET 2004
Bruk påmeldingsslipp
side 21

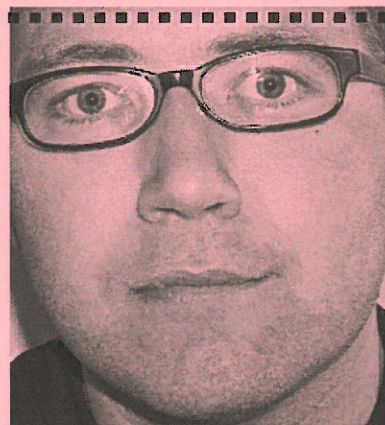
Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA

EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION

Lederens hjørne

Så er den over igjen, sommeren, i alle fall nesten. I Athen kjemper man fortsatt om medaljer i sommer-OL. Her forleden dag så jeg Irak kjempe seg til semifinal plass i fotball, og det mens geværkulene pepres i hjemlandet deres. Nei, da var det bedre i antikken. Da brakte Herkales oliventreet til Olympia, hvor filosofer, poeter, atleter og politikere feiret olympiske leker med noen måneders våpenhvile. Under den omtalte fotballkampen fulgte jeg faktisk mer med på radioen hvor NRKs nordenkorrespondent Kjell Pihlstrøm fortalte om en bonde i Norrköping som etter at neisiden tape EU-valget i Sverige har gjort det til sin hobby å slå opp store plakater med politisk meningsytring på sine jorder rett ved den store europaveien E4. Og det var teksten som bonden akkurat nå hadde slått opp på sine 10 meter lange hjemmesnekrede plakater som fanget min interesse: "Fengselsvesenet gjør fjernsynets krimserier overflødige". Absolutt et aktuelt tema etter en sommer med en rekke rømninger i Sverige. Dette har også ført til innskjerper her på berget. Innskjerper som ikke har vært til det bedre for de innsatte. Mange elever synes derfor det er befriende å begynne på skolen igjen og det er derfor vi lærere føler oss så velkomne tilbake. Med lærevillige elever og uthvilte lærere skulle det borge for at fengselsskolene har de beste forutsetninger for å drive et godt pedagogisk arbeid.

Vi som har arbeidet med opplæring innenfor kriminalomsorgen har de siste årene vært utsatt for en forskningsbasert evaluering av fengselsundervisningen. Det er med stor glede at vi i denne spesialutgaven av FOKO-NYTT kan presentere et kort sammendrag, samt forslagene fra oppfølgingsgruppa. Her er det helt klart ting vi kan ta med oss i vårt daglige virke, samtidig som det er lagt fram forslag som kan føre til total revolusjon av organiseringen av fengselsundervisningen i Norge. Vi i FOKO er ikke enig i alle forslag, men det er likevel nyttig med innspill fra sidelinjen.

Avslutningsvis vil jeg bare minne om Sørmarka-seminaret 14-16 okt. Der kan det være nyttig å møte opp. Her vil man få mye nyttig påfyll til å drive et enda bedre pedagogisk arbeid for våre kunder. Likevel er det viktigste å treffe kollegaer i samme situasjon og utveksle erfaringer i en hyggelig sosial setting. Slik kan vi sammen gjøre opplæring innenfor kriminalomsorgen bedre og Herakles kan overbringe følgende budskap til bonden i Norrköping: "Fengselsundervisningen i Norge er på rett vei!"

Ses på Sørmarka

Hilsen Jon Erik

STYRET I FOKO 2004

Leder: Jon Erik Rønning, Jessheim vgs. avd. Ullersmo fengsel
jessvgs@online.no

Nestleder: Frøydis Holstad, Oslo fengsel
froeydis.holstad@c2i.net

Infoansvarlig: Leif Lyngstad, Klosterskogen vgs. avd Skien feng.
klostfeng@online.no

Kasserer: Gisle Grahl-Jacobsen, Strømsø vgs. avd Drammen fengsel
gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

Sekretær: Torfinn Langelid, Fylkesmannen i Hordaland
torfinn.langelid@fm-ho.stat.no

Vararepresentanter:

Knut Lage Bø, GVO avd. Bredtvedt fengsel

Asbjørn Støverud, Jessheim vgs. avd Ullersmo fengsel

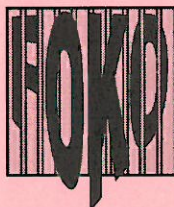
Innhold i FOKO-nytt 1/2004

Lederen.....	2
Forskningsmessig evaluering av fengselsundervisning.....	3
Innkalling til årsmøte.....	11
EPEA News.....	12
EPEA konferanse i Sofia 2005.....	14
Fengslene bryter loven.....	18
FOKO-seminaret 2004.....	21
Rekomendasjon.....	24

Neste nummer av FOKO- nytt vil inneholde:

- Arbeidsdrifta - den sterkeste av alle drifter?
- Nordisk konferanse i Roskilde
- IKT i fengsel
- A-etat

Utgivelse jul 2004

**Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen**
Norsk underavdeling av EPEA

Redaktør: Asbjørn Støverud
Jessheim vgs avd. Ullersmo fengsel
Boks 2
2040 Kløfta
E-post: asbjorn@st.mailbox.as
tlf: 63927351

layout: Jon Erik Rønning
Ansv: Leif Lyngstad

Føreord

Forskingsmiljøa avslutta hausten 2003 den omfattande forskingsbaserte evalueringa av fengselsundervisninga. Eit samla Storting bad hausten 1998 om denne evalueringa. Føremålet var å vurdere fengselsundervisninga si rolle og kva slags tiltak som kunne styrkje dette området.

Den oppnemnde Oppfølgingsgruppa har følgd forskingsmiljøa nært gjennom tre år ved å delta på årlege samlingar og med råd og tilbakemelding på forskingsrapportane som er lagde fram. Oppfølgingsgruppa presenterer i denne rapporten eit samandrag av dei viktigaste funna i rapportane og kjem med sine egne forslag til tiltak for vidareutvikling av opplæringa innanfor kriminalomsorga.

Fylkesmannen i Hordaland oppmodar skolane, kriminalomsorga, dei ulike etatane og andre interesserte til å drøfte resultata og forslag til tiltak som er presenterte i denne rapporten.

Fylkesmannen i Hordaland takkar Oppfølgingsgruppa for godt samarbeid og konstruktive bidrag til å vidareutvikle dette viktige området til beste for den straffedømte og for samfunnet.

Bergen, mars 2004

Kjellbjørg Lunde

Føreord

Oppfølgingsgruppa for prosjektet "Evaluering av fengselsundervisninga" blei oppnemnd av dåverande Statens Utdanningskontor i Hordaland hausten 1999. Oppgåvene for Oppfølgingsgruppa var i hovudsak tredelte: For det første var Oppfølgingsgruppa med i initieringsfasen og utforma evalueringsoppdraget til forskingsmiljøa. Dinest var Oppfølgingsgruppa med på å drøfte opplegg og gjennomføring av evalueringa med forskingsinstitusjonane. Oppfølgingsgruppa kommenterte seinare utkast til rapportar frå evalueringsmiljøa og kom med framlegg om tiltak til oppdragsgjevar på bakgrunn av resultata frå forskingsrapportane.

Alle rapportane i forskingsprosjektet, sju i alt, er sende til skoleverk, kriminalomsorg, universitet og høgskolar, organisasjonar og andre. Det blei og gjennomført ein avslutningskonferanse for forskingsprosjektet i november 2003, der representantar for departement, skoleverk, kriminalomsorg, Aetat, organisasjonar og fleire var inviterte. På denne konferansen blei hovudfunna presenterte og kommenterte.

Forslag til tiltak som Oppfølgingsgruppa presenterer her, byggjer på forskingsrapportane og drøftingane av dei på avslutningskonferansen.

Bergen, mars 2004

Terje Manger
leiar

Ragnhild Engeness
Sturla Falck
Inger Marie Fridhov
Ståle Olsen
Inger Norton
Ivar Ulvestad
Vibeke Thue (observatør)
Torfinn Langelid, sekretær

1 Bakgrunn for den forskingsmessige evalueringa

Under handsaminga av budsjettet hausten 1997 gjekk Kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen mellom anna inn for at Regjeringa skulle ta initiativ til ei forskingsmessig evaluering av fengselsundervisninga:

"...Komiteen viser til NOU 1992:19 "Opplæring i norske fengsler – kompetanse og livsmestring og ber om at Regjeringa tar initiativ til ei forskingsbasert evaluering omkring fengselsundervisninga sin rolle og kva slags tiltak som kan styrke dette området av kriminalomsorga" (Budsjett-innst. S. Nr. 12 – 1997-98, s.33).

Stortinget vedtok under handsaminga av statsbudsjettet for 1998 følgjande framlegg:

"Stortinget ber Regjeringa ta initiativ til ei forskningsbasert evaluering av fengselsundervisninga." (Romertallsvedtak X.)

Undervisningskomiteen i Stortinget la til grunn at denne forskingsbaserte evalueringa også skulle vurdere fengselsundervisninga si rolle og kva slags tiltak som kunne styrke dette området av kriminalomsorga. Evalueringa skulle ta for seg tre område/nivå: a) Systemnivået, b) det pedagogiske opplegget og c) individnivået.

Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet og Statens utdanningskontor i Hordaland (frå 01.01.03 Fylkesmannen i Hordaland) tildelte midlar til fire forskingsmiljø, som fekk i oppdrag å gjennomføre ei forskingsbasert evaluering av fengselsundervisninga. Arbeidet tok til i 2000 og blei avslutta hausten 2003.

Fylkesmannen i Hordaland har hatt det administrative ansvaret for å gjennomføre evalueringssprosjektet. Oppfølgingsgruppa for evaluering av fengselsundervisninga gav råd til Fylkesmannen i Hordaland og hadde tett kontakt med forskingsmiljøa, mellom anna i form av årlege samlingar.

2 Forskingsmiljøa

Fire forskingsmiljø ved tre norske universitet gjennomførte evalueringa:

· Pedagogisk institutt ved Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) i Trondheim har hatt det faglege og administrative ansvaret for prosjektet "Evaluering av fengselsundervisningen. Undervisning og opplæring av korttidsinnsatte." Prosjektleiar har vore professor Einar M. Skaalvik, Pedagogisk institutt, NTNU.

· Institutt for kriminologi ved Universitetet i Oslo har hatt det faglege og administrative ansvaret for prosjekta "Evaluering av fengselsundervisningen for kvinnelige fanger" og "Evaluering av fengselsundervisning for innvandrere". Prosjektleiar har vore professor Hedda Giertsen, Institutt for kriminologi og rettsosiologi, Universitetet i Oslo.

· Institutt for praktisk pedagogikk ved Universitetet i Bergen har hatt det faglege og administrative ansvaret for prosjektet "Evaluering av fengselsundervisning – systemnivået". Prosjektansvarleg har vore førsteamanuensis Svein Rognaldsen, Institutt for praktisk pedagogikk, Universitetet i Bergen.

· Rokkansenteret (tidlegare SEFOS) ved Universitetet i Bergen har hatt det faglege og administrative ansvaret for prosjektet "Undervisning og opplæring i det moderne fengsel: Danning eller disiplinering". Prosjektansvarleg har vore forskar Bodil Ravneberg, Rokkansenteret, Universitetet i Bergen.

3 Oppfølgingsgruppa

Oppfølgingsgruppa som gav råd til oppdragsgjevar, Fylkesmannen i Hordaland, hadde følgjande medlemmer:

Ragnhild Engeness, direktør
Divisjon utdanning, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondheim
Sturla Falck, forskingsleiar
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA), Oslo
Inger Marie Fridhov, dagleg leiar
Det Kriminalitetsforebyggende Råd, Oslo
Torfinn Langelid, seniorrådgjevar
Fylkesmannen i Hordaland, Utdanningsavdelinga, Bergen (sekretær).
Terje Manger, professor
Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen (leiar)
Ståle Olsen, underdirektør
Åna fengsel
Inger Norton, studierektor
Fagerlia vgs, Ålesund (var med siste halvdel av evalueringsperioden)
Randi Anda, rektor
Fagerlia vgs, Ålesund (var med første halvdel av evalueringsperioden)
Ivar Ulvestad, rektor
Grønland Voksenopplæringscenter, Oslo

Observatør:

Odd Larsen, seniorrådgjevar
Utdannings- og forskingsdepartementet, Oslo (fram til mai 2002) og blei avløyst av Vibeke Thue, underdirektør
Læringscenteret, Oslo

4 Rapportane

Alle forskingsrapportane har kome ut i serien "Evaluering av fengselsundervisningen". Dei kan tingast frå Fylkesmannen i Hordaland.

1. Viljugrein, Tone (2002). Skole, språk og fengsel. Undervisning av mannlige minoritetsspråklige fanger i fire norske fengsler. Rapport nummer 1/02. Institutt for kriminologi og rettsosiologi, Universitetet i Oslo. Statens utdanningskontor i Hordaland.
2. Skaalvik, Einar M., Finbak, Liv og Pettersen, Tone (2002). Begrunnelse og formål med fengselsundervisningen. Delrapport. Rapport nummer 2/02. NTNU (Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet) og VOX (Voksenopplæringsinstituttet). Statens utdanningskontor i Hordaland.
3. Sandvik, Anne Berit (2003). Hva passer for kvinner? Undervisning for kvinnelige fanger i fire norske fengsler. Rapport nummer 1/03. Institutt for kriminologi og rettsosiologi, Universitetet i Oslo. Fylkesmannen i Hordaland.
4. Rognaldsen, Svein (2003). Evaluering av fengselsundervisningen med vekt på systemnivået og kriminalomsorgens totale opplæringsvirksomhet. Rapport nummer 2/03. Institutt for praktisk pedagogikk, Universitetet i Bergen. Fylkesmannen i Hordaland.
5. Skaalvik, Einar M., Finbak, Liv og Pettersen, Tone (2003). Undervisning i fengsel. På rett kjø? Rapport nummer 3/03. NTNU (Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet) og VOX (Voksenopplæringsinstituttet). Fylkesmannen i Hordaland.
6. Pettersen, Tone, Skaalvik, Einar M. og Finbak, Liv (2003). Løslatelse til hva? Elevers forberedelser til løslatelsen og tiden etter endt soning. Rapport nummer 4/03. NTNU (Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet) og VOX (Voksenopplæringsinstituttet). Fylkesmannen i Hordaland.
7. Ravneberg, Bodil (2003). Undervisning og opplæring i det moderne fengsel. Dannende eller disiplinerende? En undersøkelse av fengselsundervisningen i Bergen og Oslo fengsel. Rapport nummer 5/03. Rokkansenteret, Universitetet i Bergen. Fylkesmannen i Hordaland.

Alle rapporter kan bestilles hos fylkesmannen i Hordaland:

Fylkesmannen i Hordaland

Utdanningsavd.

Postboks 7310

5020Bergen

Faks: 55572352

e-post: postmottak@fmho.no

5 Juridiske avklaringar

Dei innsette sine rettar til opplæring er regulert av internasjonale konvensjonar og rekommendasjonar. Medlemsstatane i FN og Europarådet har forplikta seg på å følgje opp dei konvensjonane og tilrådingane som dei har vore med og vedtatt. Til dømes har dei nordiske landa inkorporert den Europeiske menneskerettskonvensjonen i sitt lovverk.

Dei innsette sine rettar til undervisning og opplæring

Eit overordna verdigrunnlag i norsk kriminalomsorg er at innsette skal ha same tilgang til samfunnet sine tenestetilbod som borgarar elles i samfunnet. Det medfører at det er andre offentlege etatar enn kriminalomsorga som yter desse tenestene. Gjennom bruk av importmodellen eller forvaltnings-samarbeidet, som det heiter i dag, skal det føre til størst mogeleg grad av normalisering og openheit i eit elles lukka system. Det er også ein måte å ansvarleggjera andre etatar, ved å peike på at desse også har eit ansvar for å leggje til rette for tilbakeføring av straffedømte til samfunnet.

I følgje Opplæringslova har alle rett og plikt til grunnskole-opplæring, og alle som har fullført grunnskolen har rett til treårig vidaregåande opplæring. I tillegg har vaksne som er fødte før 1. januar 1978 rett til vidaregåande opplæring. Det er også slik at etter lovendringa som blei gjort gjeldande frå 1. august 2002 har vaksne rett til fornya grunnskoleopplæring og rett til spesialundervisning. Desse lovendringane er særleg viktige, når det gjeld opplæring innanfor kriminalomsorga. Hovudtyngda av fangebefolkningen er i alderen 21 – 40 år. Det er mange fleire i denne gruppa som ikkje har fullført vidaregåande opplæring, enn elles i samfunnet.

I den nye Straffegjennomføringsloven (gjort gjeldande frå 1. mars 2002) er dei innsette sine borgarlege og sivile rettar klargjorte (§2). Dette blir presisert i forskriftene til lova, som seier at domfelte og varetektsfengsla har same rett til tenester og tilbod og dei same plikter og ansvar som folk elles i samfunnet. Kriminalomsorga er difor pålagt, så langt som mogeleg, å leggje til rette for at samarbeidande etatar skal kunne yte sine lovfastsette tenester til domfelte og varetektsfengsla, slik at dei skal få ta del i desse tenestene (§4).

Forholdet mellom nasjonalt og internasjonalt lovverk og rekommendasjonar

Det norske lovverket er under påverknad frå internasjonale konvensjonar og tilrådingar. Alle dei nordiske landa har til dømes inkorporert Den europeiske menneskerettskonvensjonen i sitt lovverk. FN har vedtatt konvensjonar som medlemsstatane har vedtatt å følgje opp. Europarådet har vedtatt ei rekkje tilrådingar innanfor ulike område som medlemsstatane har forplikta seg på.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen seier i artikkel 2 at "Ingen skal bli nektet retten til utdanning".

FN sin konvensjon om barn sine rettar. I takt med utviklinga om at fleire barn og unge blir fengsla, må kriminalomsorga ivareta barna sine rettar i høve til FN sin konvensjon om barn sine rettar. Det blir gjort særleg merksam på artikkel 28 om utdanning og artikkel 37 om tortur, dødsstraff og fengsel.

I UNESCO sine tilrådingar for vaksenopplæring frå den fjerde internasjonale konferansen om vaksenopplæring i 1985, blei den viktige retten til utdanning ("the right to learn") vurdert som ein av føresetnadene for å kunne vekse som individ og samfunnsborgar.

Europarådet har vedtatt fleire tilrådingar som er aktuelle for opplæring innanfor kriminalomsorga. I følgje dei Europeiske fengselsreglar (paragraf 77 – 82) frå 1987 skal eit fullstendig utdanningsprogram organiserast ved kvar anstalt for å gje alle innsette høve til å oppfylle i det minste visse individuelle behov og ønske. Fengselsstyresmaktene bør vise særleg merksemd til utdanning av unge innsette, i tillegg til utanlandske innsette eller innsette som har spesielle kulturelle eller etniske behov. Spesielle opplæringsprogram bør organiserast for innsette med særlege vanskar, til dømes lese- og skrivevanskar eller matematikkvanskar.

Europarådet har i tillegg vedtatt 17 tilrådingar om Opplæring i fengsel (Rekommendasjon nr R (89) 12 frå 1989), med mellom anna perspektiv på mål for opplæringa i fengsel, opplæringa sin plass i fengslssystemet, metodar i vaksenopplæringa, om yrkesopplæring, om kreative og kulturelle aktivitetar og tilhøvet mellom opplæring utanfor og i fengsel. I paragraf 1 blir det sagt følgjande: "Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktivitetar, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek."

6 Forskingsrapportane sine funn og forslag til tiltak

I dette kapitlet har vi samanfatta dei ulike forskingsrapportane sine forslag til tiltak. Utvalet er gjort på grunnlag av drøftingar og oppsummeringar i Oppfølgingsgruppa. Gjennom lesing av rapportane vil ein få eit klarare inntrykk av alle funna og forslag til tiltak med grunngevingar.

Undervisning og opplæring av korttidsdømte

Skaalvik, Finbak og Pettersen (2002 og 2003). Rapportane "Begrunnelse og mål med fengselsundervisninga", "Undervisning i fengsel. På rett kjøll?" og "Løslatelse til hva?"

Generelle forslag

- Ein må avklara målsetjinga med fengselsundervisninga og kva delmål som skal vektleggjast mest.
- Opplæringstilboda må utvidast med fleire fag, til dømes fleire yrkesfaglege tilbod.
- Ein må utvikla større fleksibilitet når det gjeld opplæringstilboda.
- Lærarar må i større grad leigast inn etter behov hos elevane.
- Dei ulike tilboda, slik som undervisning, programverksemd og soningsplanlegging, må i større grad samordnast.
- Informasjonen om opplæringstilboda må systemiserast betre, slik at kvar innsett allereie i møtet med

fengslet får god kjennskap til rettar og opplæringstilbod.

- Det må utarbeidast klarare kriterium for opptak til skolen.
- Arbeidsdrifta må utnyttast betre i opplæringsverksemd.
- Innhaldet i undervisninga må innarbeidast i framtidsplanar.
- Bruken av frigang, kombinert med undervisning utanfor fengslet etter individuell vurdering av elevane, må aukast.

Oppfølging etter avslutta soning.

- Det må gjerast eit meir systematisk arbeid med førebuing til frigjeving. Fengselsundervisninga må vera ein viktig lekk i dette arbeidet.
- Det må leggjast til rette for deltaking i oppfølgingsgruppe (ansvarsgruppe) - med hjelp til skolegang, bustadforhold og rusavvenning. Oppfølginga må tilpassast graden av kriminalitet og rusbruk.
- Det må skapast meir forpliktande samarbeid og samordning mellom dei ulike etatane og tiltaka. Ansaret må plasserast tydeleg hos ein av partane.

Organisatoriske endringar av fengselsundervisninga

- Den sentrale leiinga av fengselsundervisninga hos Fylkesmannen i Hordaland bør styrkjast.
- Det må opprettast regionale utdanningskontor for fengselsundervisninga. Dei må sortere under den sentrale leiinga og ha fagleg, økonomisk og administrativt ansvar for fengselsundervisninga i den einskilde region.
- Skolen i fengslet bør ha ein leiar som har det daglege ansvaret for all opplæringa i fengslet, og som har tett kontakt både med fengselsleiinga, lærarane og den regionale avdelingsleiaren.
- Ordninga med at skolen i det einskilde fengsel er ein avdeling av den lokale vidaregåande skolen må avviklast. I staden vert det oppretta avtaler med grunnskolar og vidaregåande skolar om avvikling av eksamen og utskriving av vitnemål og kursbevis.

Organisatoriske endringar innanfor endra struktur

- Det må vera ein kombinasjon av fast stasjonerte lærarar og lærarar som blir leigde inn for å gjennomføra avgrensa undervisningsoppgåver.
- Det må brukast meir frigang og opplæring utanfor fengslet etter individuell vurdering.
- Ansvar for programverksemda må overførast til dei regionale opplæringsavdelingane.
- Det må etablerast eit forpliktande samarbeid mellom fengslet og skolen om arbeid med soningsplanar/framtidsplanar.
- Det må skapast eit forpliktande samarbeid mellom arbeidsdrifta i fengsla og skolen med tanke på å ta arbeidsdrifta meir systematisk i bruk i opplæringa.*

* Sjå også "generelle forslag"

Systemnivået

Rognaldsen (2003). Rapporten "Evaluering av fengselsundervisninga med vekt på systemnivået og kriminalomsorgens totale opplæringsvirksomhet

Generelle forslag

- Fengselsundervisninga sine oppgåver, mål, grunnleggjande omgrep og teoretiske grunnlag må avklarast og gjerast kjende for alle tilsette i skole og kriminalomsorg.
- Det er behov for å avklare innhaldet i fleire sentrale omgrep som har å gjera med fengselsundervisninga, mellom anna omgrepa fengselsundervisning, rehabilitering, habilitering, behandling, tilpassa opplæring og differensiering.
- Eit sentralt fagleg kompetent organ, t.d. universitet, bør hjelpe til med å utarbeida ein ny læreplan for fengselsundervisninga og leggje til rette for fagutvikling knytt til fengselsundervisninga.
- Det må leggjast til rette for aktivitetar som kan yta bidrag til myndiggjering, livsmeistring og danning hos fangane.
- Dei ulike tilboda til fangane, særleg skoleverksemda, arbeidsdrifta og programverksemda, må samordnast betre enn no.
- Det tverretatlege samarbeidet for fangane må styrkjast, særleg gjeld dette oppfølgingsarbeidet etter soning. Fangane må vera sentrale aktørar i dette arbeidet.
- Dei nye fengselsregionane bør få ansvar for skoleverksemda. Det bør vurderast om dei formelle sambandslinene til fylka og skolane utanfor fengslet bør brytast. Lærarane si faglege kontakt med det ordinære skoleverket må likevel ivaretakast.
- Utdanningsavdelinga hos Fylkesmannen i Hordaland bør byggjast ut og ha koordinerande fagleg og økonomisk funksjon for skoleverksemda og pedagogisk utviklingsarbeid retta mot lærarane. Dette bør skje i samarbeid med eit sentralt fagleg organ, gjerne knytt til eit universitet, og som har ansvar for å koordinera kriminalomsorga sitt totale innhaldsarbeid.
- Dei regionale og lokale leiarane sin kompetanse med tanke på å leia innhaldsarbeidet og endringsarbeidet innanfor dette området bør styrkjast.
- Det er behov for fagutvikling og systematisk endringsarbeid. Dette må ta utgangspunkt i fengsels- og skolekulturen, og ha ei teoretisk forankring som ligg nær praksisfeltet.

Opplæring og utdanning i det moderne fengslet. Dannende eller disiplinerende?

Ravneberg (2003). Rapporten "Undervisning og opplæring i det moderne fengslet. Dannende eller disiplinerende?"

Generelle forslag med tanke på å styrkja fangane si evne til sjølvforvaltning

- Det må gis eit meir differensiert fag- og undervisningstilbod, med meir vekt på korte kompetansegejevande kurs og praktisk-estetiske fag.
- Det må bli større grad av samarbeid mellom etatar innan kriminalomsorga, til dømes mellom skole og arbeidsdrift. Skolen må ta del i utvikling av framtidsplanar og samarbeida systematisk med kriminalomsorga før og etter frigjeving.
- Tilboda må i større grad tilpassast elevane sine behov. Dette kan oppnåast gjennom meir rotasjon av lærarar.
- Ein må tryggje dei innsette si framtid gjennom utdannings- og yrkesrettlegging og oppfølging under og etter soning.

- Det må leggjast til rette for sjølvstudium gjennom styrking av fjernundervisning og betre tekniske hjelperåder.
- Skole og arbeidsdrift må arbeida saman om å tilby yrkesfag og "nye" fag som er etterspurde på arbeidsmarknaden. Skolen må motivera og støtta elevane som vil ta eksamen.
- Skolen må tilby fag som motiverer for vidare skolegang, t.d. datakort og fleire praktisk-estetiske fag.

Styrking av sjølvforvaltninga

Ravneberg har ei inndeling av elevane i fire kategoriar som har relevans for opplæringsverksemda:

- Familieforsørgaren. Her handlar sjølvforvaltning om å tryggje framtida for seg og familien. Målsetjinga er å bli ein økonomisk uavhengig familieforsørgar. Sjølvforvaltning for denne elevkategorien er å syte for å ha god kontakt med familien, syte for å utdanne seg til arbeid og ikkje til arbeidsløyse, ha tillit til og ha gode støttespelarar og yrkesrettleiarar blant lærarstaben i fengslet.
- Den sjølvmedvetne. Her handlar sjølvforvaltning om sjølvutvikling på eigne premissar. Sjølvforvaltning for denne elevkategorien handlar difor om det å ha fleksibilitet og det å kunne velje. Det handlar om fridom til å velje utradisjonelt, og det handlar om integritet og respekt.
- Den håpefulle. Her er det om å gjera å ikkje stå på bar bakke når livssituasjonen endrar seg ein eller annan gong i livet. Sjølvforvaltning handlar difor også om eigenmotivasjon hos den enkelte til å stå opp om morgonen og gå på skole. Lærarane må motivere elevane til å stå på, og halde motet oppe.
- Den søkjande. Her handlar sjølvforvaltning om aktivisering her og no. Det å slå tida i hel og å søkje etter eit betre sjølvbilette handlar også om sjølvforvaltning. Det å koma ut av passiviteten i fengslet, prioritere behandling framfor skole og søkje tryggleik, er handlingar som kan auke individet sin kapasitet til sjølvforvaltning. Også for desse elevane er støtte og tillit frå lærarane avgjerande for sjølvtilitt og pågangsmot.

Minoritetsspråklege innsette

Viljugrein (2002). Rapporten "Skole, språk og fengsel. Undervisning av mannlige minoritetsspråklege fanger i fire norske fengsler"

Forslag knytt til språkopplæringa og opplæring av minoritetsspråklege fangar generelt

- Norskopplæringa må styrkjast og tilpassast dei ulike grupper sine behov. Dette kan oppnåast gjennom betre begynnarkurs i norsk og styrking av norsk som andrefag i grunnskole og på vidaregåande nivå.
- Engelskundervisninga for utanlandske fangar må styrkjast. Engelsk er nyttig under soning og etter eventuell utvisning eller når fangar friviljug dreg frå Noreg.
- Retten til opplæring må slåast fast for alle, slik at utanlandske fangar får same tilbod som etnisk norske og minoritetsspråklege norske fangar.
- Det må gis betre språkundervisning til fangar som sit isolerte og i varetekt.

Generelle forslag med utgangspunkt i undersøkinga av minoritetsspråklege fangar

- Bruk av refs må ikkje gå ut over skolegangen.
- Avbrot i undervisninga må reduserast gjennom auka samarbeid mellom fengslet og skolen.
- Razzia og andre former for inngripande kontroll bør brukast minst mogleg på skolen sitt område og i skoletida.
- Forholda må leggjast til rette for bruk av PC og Internett.

Det må arbeidast for å leggja inn "murar" som hindrar fangane i å lasta ned nettsider og sende e-post som skaffar og opprettheld kontakt med kriminelle nettverk.

- Programverksemda må samordnast med skolegangen. Minoritetsspråklege må gis høve til å delta i programverksemda, sjølv om dei har mindre norskkunnskapar enn etnisk norske fangar.
- Kontaktbetjenten må samarbeida med skolen om framtidsplanen.

Kvinnelege innsette

Sandvik (2003). Rapporten "Hva passer for kvinner? Undervisning for kvinnelige fanger i fire norske fengsler."

Generelle forslag for kvinner

- Kompetansegejevande skolefag må styrkjast.
- Det må gis auka høve til å ta yrkesfag.
- Skole, kjøkken og verkstad må samarbeida om å skaffe fleire praksisplassar.
- Tilbod i data og IKT må betrast.
- Det må bli fleire tilbod i musikk, drama og kunst- og handverksfag.
- Gartneridrift og dyrehald bør bli ein del av opplæringstilboda.
- Butreningskurs tilpassa dei ulike grupper kvinner må styrkjast.
- Tryggleiksrutinane må endrast, slik at kvinner kan arbeida på verkstader på line med menn.
- Alle bør få tilbod om full dags sysselsetjing.
- Soninga bør leggjast slik til rette at kvinnene ikkje taper tilbod når dei sonar saman med menn.
- Det bør leggjast stor vekt på å organisera undervisning eller andre tilbod i regi av skolen, også når det er vanleg skoleferie utanfor fengslet. Dette kan skje gjennom endring av lærarane sine ferierutinar og/eller gjennom bruk av vikarar (som er leiga inn).
- Det bør leggjast til rette for betre skoleoppfølging av innsette som sit i varetekt eller som er isolerte på annan måte.
- Det bør utarbeidast rutinar og klare retningslinjer knytte til oppfølging av fangane etter frigjeving.
- Det må bli meir bruk av opne avdelingar og frigangssoning. Dette kan styrkja kvinnene sin situasjon i fengsla, og gjera det lettare å halda fram med skolegang etter soning.
- Importerte tenester, som til dømes AETAT, må takast i bruk i større grad.

7 Forslag til tiltak frå Oppfølgingsgruppa

Utgangspunktet for forskingsprosjektet var at Stortinget bad om ei forskingsbasert evaluering omkring fengselsundervisninga si rolle og kva slags tiltak som kunne styrkje fengselsundervisninga. Utifrå forskingsrapportane sine funn og framlegg til tiltak, presenterer Oppfølgingsgruppa framlegg til kva tiltak som bør følgjast opp for å ivareta Stortinget sine overordna intensjonar.

Generelle tiltak

På dette området gjer Oppfølgingsgruppa framlegg om fleire og meir differensierte opplæringstilbod og at det må gjevast betre informasjon om opplæringstilboda. Samarbeidet mellom skole og arbeidsdrift må gis høg prioritet, med tanke på å få fleire opplæringstilbod. Det tverretatte samarbeidet må utviklast og styrkjast. Forslag blir utdjupa nedanfor.

Utvikling av opplæringstilboda

- Opplæringstilboda må utvidast og bli meir differensierte (t.d. fleire yrkesfaglege tilbod, meir vekt på formingsfag, praktiske-estetiske fag, korte kompetansegevande kurs, IKT – kurs, korte kurs for dyslektikarar, kurs for å ta sertifikat mv).
- Det må leggjast til rette for sjølstudium gjennom styrking av fjernundervisning og betre tekniske hjelperåder.
- IKT må bli ein naturleg del av all opplæring og gode tryggleiksrutiner må utviklast. Læringsplattformen må takast i bruk, både som administrativt og pedagogisk verkty og som eit nettverk skolane i mellom.
- Utdannings- og yrkesrettleiinga må styrkast. Informasjonen om opplæringstilboda må systemiserast betre. Det bør gjennomførast rådgivingssamtaler med alle innsette. Skolen må samtale under inntak, når det blir endringar i soningsforholdet og ellers undervegs i opplæringsprosessen (kvar 3. måned).
- Betre samarbeid mellom skole og arbeidsdrift kan gi fleire og varierte opplæringstilbod. Arbeidsdrifta kan på denne måten i større grad bli kompetansegevande. Skole og arbeidsdrift må arbeida saman om å tilby yrkesfag og ”nye” fag som er etterspurde på arbeidsmarknaden.
- Det må utarbeidast klarare kriterium for inntak av elevane til skolen.
- Lærarrolla
 - Det er behov for fagutvikling og systematisk endringsarbeid.
 - Lærarane må få betre høve til etter- og vidareutdanning.
 - Det må innanfor opplæringa i kriminalomsorga i større grad utviklast vaksenpedagogiske metodar tilpassa dei innsette sin bakgrunn og deira behov.

Organisatoriske tiltak

Oppfølgingsgruppa viser til at målsetjinga med fengselsundervisninga er uklar. Hovudskolen har for dårleg kontakt med filialskolene i fengslet og den sentrale forvaltninga av fengselsundervisninga bør styrkjast. På denne bakgrunn gjer Oppfølgingsgruppa framlegg om følgjande tiltak:

- Føremålet med fengselsundervisninga må klargjerast for alle partar på ulike nivå innanfor skole og kriminalomsorg. Mål, oppgåver, grunnleggjande omgrep og det teoretiske grunnlaget må avklarast og gjerast kjent for alle.
- Den sentrale leiinga av fengselsundervisninga hos Fylkesmannen i Hordaland bør styrkjast og ha ein koordinerande fagleg og økonomisk funksjon for skoleverksemda og pedagogisk utviklingsarbeid retta mot lærarane. Dette vil auke kapasiteten til å yte tenester retta mot dei regionale ledda.
- Opplæringa innanfor kriminalomsorga bør byggje på ein modell med ein kombinasjon av faste lærarar og ein ressurs til å leige inn lærarar etter behov. Leiarressursen i skolen i fengslet bør styrkjast. Skoleavdelingane inne i fengsla må utvikle kontakten med skolane. Vidare bør arbeidet med skolespørsmål på det regionale nivået styrkjast. Fylkeskommunen må forsterke arbeidet med dette feltet.
- Det bør prøvast ut ein alternativ modell i enkelte regionar, der ansvaret for opplæringa blir lagt til regionale avdelingar for folk tilsette av skoleverket.
- Skolen i fengslet må leggje opp til arbeidstidsordningar og ferierutinar som er tilpassa elevane og institusjonen sine behov. Dermed kan ikkje skolen i fengslet følgja skoleåret i det ordinære skolesystemet.

Samarbeid om tilbod og samarbeid mellom ulike yrkesgrupper

Av forskingsrapportane går det fram at både samarbeidet om dei ulike tilboda og samarbeidet mellom dei ulike yrkesgruppene blir ivaretatt på ein dårleg måte. Oppfølgingsgruppa gjer framlegg om klarare ansvarsfordeling og betre rutinar for samarbeid.

- Dei ulike tilboda som opplæring, programverksemd og arbeidsdrift må i større grad samordnast.
- Det må leggjast til rette for eit forpliktande samarbeid mellom fengslet og skolen, særleg med tanke på at arbeidsdrifta kan bli del av formell kompetanseoppbygging.
- Skolen i fengsel bør ha ein leiar som har det daglege ansvaret for all opplæring i fengslet. Leiaren bør ha tett kontakt både med leiinga for kriminalomsorga, lærarane og det regionale leddet.
- Det må etablerast eit forpliktande samarbeid mellom kriminalomsorga, skolen og Aetat når det gjeld arbeidet med framtidsplan, individuell opplæringsplan og attføringsplan.

Tiltak for kvinnelege innsette

Opplæringa for kvinnelege innsette har i mange år vore kritisert for at ho i for liten grad har vore tilpassa opplæringsbehova til denne gruppa. Oppfølgingsgruppa gjer difor framlegg om tiltak som kan styrkje dette området.

- Det må bli fleire kompetansegevande skolefag med vekt på yrkesretta opplæringstilbod.
- Opplæringstilboda for kvinnelege innsette må utvidast med fleire tilbod i musikk, dans og drama, kunst- og handverksfag. Livsmeistringskurset ”Kost – Miljø – Samfunn” bør også leggjast til rette for kvinnelege innsette.
- IKT - opplæringa må utvidast med fleire tilbod, også med tilgang til Internett. IKT- opplæringa må bli eit verkty elevane har med seg tilbake i samfunnet etter avslutta soning.
- Samarbeidet mellom skole og arbeidsdrift (kjøkken) må utviklast for å skapa praksisplassar.

Tiltak for minoritetsspråklege innsette

Sjølvs om retten til opplæring for alle er nedfelt både i internasjonale konvensjonar og tilrådingar og norsk lov, har opplæringstilboda for minoritetsspråklege innsette i mange år vore merkt av ulik praksis og fråver av departemental klargjering. Oppfølgingsgruppa kjem på dette området med følgjande framlegg til tiltak:

- Retten til opplæring må klargjerast. Utdannings- og forskningsdepartementet og Justisdepartementet må bli samde om kven som gjer kva på dette området.
- Norskopplæringa må styrkjast og tilpassast dei ulike gruppene sine behov. Dette kan gjerast gjennom betre begynnarkurs i norsk og styrking av norsk som andrefag i grunnskole og på vidaregåande nivå.
- Engelskundervisninga for utanlandske fangar må styrkjast, fordi engelsk er nyttig under soning og etter eventuell utvisning.
- Minoritetsspråklege innsette må gis høve til å delta i programverksemda, sjølv om dei har mindre norskkunnskapar enn etnisk norske fangar.

Førebuing til frigjeving og oppfølging etter avslutta soning

Det har gjennom mange år vore for dårleg planlegging av førebuing til frigjeving og oppfølging etter avslutta soning. Forskningsrapportane avdekkar på ny store manglar på dette området, og understrekar sterkt at feltet må styrkjast. Oppfølgingsgruppa går inn for følgjande tiltak:

- Det må gjerast eit meir systematisk arbeid med omsyn til førebuinga til livet etter avslutta soning.
- Det må utviklast eit meir forpliktande samarbeid og samordning mellom dei ulike etatane og tiltaka. Ansvarsfordelinga må bli klar og tydeleg for alle partar.
- Det må leggjast til rette for deltaking i oppfølgingsgruppe/ansvarsgruppe med hjelp til skole, arbeid, bustad, fritid, sosialt nettverk, rusavvenning. Den såkalla Steinkjermodellen har etablert ansvarsgrupper der eleven sjølv i større grad tar hand om sitt eige liv, gjennom å innkalle dei aktuelle samarbeidspartane til møte. I dette opplegget blir det i mykje større grad klargjort kven som gjer kva i dei ulike samanhengar og eleven sjølv blir myndiggjort.
- Det må bli meir bruk av opne avdelingar og frigang til skole og arbeid. På denne måten kan ein i større grad bruke lokalsamfunnet og dei tilboda som er der. Slik vil ein også få eit meir variert opplæringstilbod, og det blir billegare for samfunnet.

Fengselsfaglege problemstillingar

Det er kriminalomsorga som har ansvaret for å gjennomføre fridomstapet. Skolen er ei importert teneste som skal leggje til rette for den opplæringa dei innsette har krav på etter lova. Det er difor ikkje til å unngå at det i møtet mellom fengsel og skole kan oppstå situasjonar som går utover den innsette sin skolegang. Forskningsrapportane gir mange døme på at det er tilfelle. For i størst mogeleg grad å unngå at slike situasjonar oppstår, går Oppfølgingsgruppa inn for følgjande tiltak:

- Refs som går utover skolegangen må reduserast til eit minimum.
- Gjennom betre samarbeid mellom fengslet og skolen, kan

avbrot i opplæringssituasjonen, til dømes ved overføringar reduserast monaleg.

- Fengslet sine kontrollrutinar bør ikkje uroe arbeidet i skolen.
- Tryggingstiltaka må leggjast til rette slik at kvinner kan delta på verkstadene på lik linje med menn.

8 Oppsummering og konklusjon

Den overordna målsetjinga for den forskningsbaserte evalueringa var å sjå på fengselsundervisninga si rolle og kva slags tiltak som kunne styrkje dette området av kriminalomsorga. Evalueringa er eineståande. Ikkje noko anna europeisk land har gjennomført ei tilsvarande evaluering. Resultata er difor allereie etterspurde utanfor Noreg.

I den to tre hundre år lange tradisjonen med tukthus og fengsel, har undervisninga vore eit av tilboda ved sida av arbeidsdrifta. Undervisningsaktivitetane har i stor grad vore kompensatoriske. Det vil seia at tilboda mest har prøvt å bøte på manglane hos dei innsette. I framtida bør fengselsundervisninga i mykje større grad ta utgangspunkt i meistringsperspektivet, finne ut kva behov og kva slags positive erfaringar den innsette har, for så å styrkje desse områda gjennom meistringsretta opplæringsopplegg.

Den gjennomførte evalueringa dekkjer eit breitt område, både opplæring for kvinner, opplæring for minoritetsspråklege innsette, opplæring for korttidsdømde og korleis forvaltninga arbeider med dette feltet, både på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Ulike sider ved det "moderne" fengsel blir også vurdert. Eit hovudfunn er at dei innsette ser svært positivt på skole i fengsel. Dette er eit godt utgangspunkt for å styrkje opplevinga av meistring hos elevane og å utvikla deira evne til sjølvforvaltning. Undervisninga må tilpassast den enkelte, samstundes som han eller ho må få dugleik til å fungere i samfunnet etter avslutta soning.

Den gjennomførte forskningsbaserte evalueringa gjer framlegg om mange tiltak til forbetring og vidareutvikling av fengselsundervisninga, slik som desse: Fleire og meir differensierte opplæringstilbod med utviding av yrkesopplæringa og meir vekt på praktisk-estetiske fag. IKT med tilgang til Internett må bli ein naturleg del av all opplæring. Det må bli betre samhandling mellom dei ulike yrkesgruppene i skole og fengsel. Planlegginga av og oppfølginga av tilboda etter avslutta soning må bli meir systematisk og strukturert. Dei fengselsfaglege disposisjonane som hindrar skolegang må reduserast til eit minimum. I fleire av rapportane går det fram at skoleåret, med dei lange feriane, er i konflikt med dei innsette sine utdanningsbehov. Oppfølgingsgruppa ser det som særleg viktig at skoleåret i fengslet blir omorganisert.

Ein del av forslaga krev auka økonomisk innsats. Oppfølgingsgruppa har på bakgrunn av evalueringa kome med mange forslag til forbetring. Gruppa ser det som særleg viktig at opplæringstilboda blir fleire og meir differensierte, og at målsetjinga må klargjerast for alle partar på dei ulike nivåa. Sentralleinga bør styrkjast, og samarbeidet mellom dei ulike yrkesgruppene må utviklast og bli meir forpliktande. Opplæringstilboda for dei kvinnelege innsette og minoritetsspråklege innsette må utvidast og styrkjast. Rutiner for tverretatleg samarbeid i samband med planlegging av

førebuing til frigjeving og oppfølging etter avslutta soning må utviklast. Ansvaret her må bli klart og tydeleg. Dei fengselsfaglege disposisjonane må reduserast til eit minimum, slik at dei ikkje går utover skolegangen.

Historisk sett har forskning spela ei etter måten lita rolle i utviklinga av opplæringstilboda for innsette i fengsel. Med prosjektet som no er avslutta, har vi kome eit stykke på veg. Prosjektet gir støtte for at det er behov for meir eksplisitt kunnskap om dei ulike komponentane i fengselsundervisninga og resultatane av den undervisninga dei innsette får. Oppfølgingsgruppa meiner det vil vera særleg behov for å forske vidare på område som kan gi meir kunnskap om lærar- og elevrolla, metodeutvikling i vaksenopplæringa, og dei innsette sine lese-, skrive- og matematikkvanskar.

For å byggje opp og utvikla opplæringa innanfor kriminalomsorga, må det ei sterkare og meir varig satsing til.

Oppfølgingsgruppa meiner difor at det er heilt naudsynt med auka forskingsinnsats, kombinert med at styresmaktene prioriterer implementering av forskingsresultata. Ein auka kontakt mellom forskingsmiljøa og praksisfeltet må også innebere at praksisfeltet kjem med forslag til område det bør forskast på. Praksisfeltet må altså både vera brukar og premissleverandør for forskning.

Alle innsette har i dag, på lik linje med andre samfunnsborgarar, rett og plikt til grunnskoleopplæring og rett til vidaregåande opplæring. Vaksne har i tillegg rett til vidaregåande opplæring, rett til fornya grunnskoleopplæring og rett til spesialundervisning. For at denne retten skal vera reell, er det viktig at opplæringa innanfor kriminalomsorga stadig fornyar og forbetrar seg, slik at dei ulike grupper innsette sine behov blir imøtekomne best mogeleg. Dette vil langt betre enn i dag sikre at soninga blir ei meningsfull førebuing til eit liv utanfor murane.

Til FOKO-medlemmer

Innkalling til årsmøte

Årsmøte i FOKO holdes på Sørmarka studie- og konferansesenter **fredag 15. oktober kl. 16.45**.

Årsmelding, budsjett og regnskap vil foreligge på årsmøtet.

Valgkomiteens innstilling er vedlagt (se under).

Saksliste:

1. Åpning
2. Konstituering
 - a) Godkjenning av innkalling
 - b) Valg av møteleder
 - c) Valg av referenter
 - d) Godkjenning av dagsorden
3. Årsberetning
4. Regnskap
5. Innkomne forslag
6. Budsjett
7. Valg

Kløfta 23/8-04

Vennlig hilsen
Jon Erik Rønning
(sign.)
Leder

Valgkomiteens innstilling:

Nestleder: Frøydis Holstad, Oslo fengsel (gjenvalg)

Kasserer: Gisle Grahl-Jacobsen, Strømsø vgs. avd. Drammen fengsel (gjenvalg)

2. vararepresentant: Asbjørn Støverud, Jessheim vgs. avd. Ullersmo fengsel

Bjørn Andersen
(sign.)

Alfhild Heldal
(sign.)

Laila Sand
(sign.)

News

April 2004

14

European
Prison
Education
Association

Change of Title

For the sake of accuracy, the title of this newsletter has been changed from EPEA BULLETIN to EPEA NEWS. Similarly the EPEA NEWSLETTER will be entitled EPEA MAGAZINE.

Conference 2005

The next EPEA Conference will take place from the 18–22 May 2005 in Sofia, Bulgaria. This was confirmed following two days of talks between Niek Willems (Chairperson), Torfinn Langelid (Membership Secretary), Peter Vasilev (Director General of the Bulgarian Correctional Service) and an Organising Committee headed by Valentina Petrova (Steering Committee member). Niek Willems and the Organising Committee will continue to meet regularly to advance plans further. The Chairperson was impressed with the enthusiasm of the Organising Committee and is confident that the conference will be a good one.

Prison Literacy Survey

It will come as little surprise to many prison educators that recent research indicates that 52% of the Irish prison population scores at the lowest literacy level. This percentage is more than twice that of the wider Irish population who function at the same literacy level. The Irish Prison Education Service commissioned this research and it employed the same methods and tests as the International Adult Literacy Survey (IALS), which surveyed the population in Ireland and many other countries. As a result it is a valuable comparative study and the accompanying report outlines insightful implications and useful recommendations. Copies can be downloaded from www.irishprisons.ie, or alternatively you can telephone 00 353 1 4616000.

Art Calendar

If you are interested in having your students' artwork included in a European Prison Art Calendar, please contact Pauline at eduport@eircom.net for further details or telephone 00 353 502 20607.

Council Of Europe Update

In January the EPEA was elected as one of eight NGO representatives of the COE Liaison Committee. Thus we are closer now to the heart of the decision making process. The first Liaison Committee meeting took place on Monday the 26th of April. An agenda for that meeting and information about the status and work of this committee is available on www.coe.int. In continuing efforts to strengthen further our relationship, the EPEA Steering Committee has been invited to visit the Council of Europe at Strasbourg in November when they will meet representatives of the NGO's Unit.

Website Update www.epea.org

The complete Council Of Europe Recommendations are available online in the following languages: French, Norwegian, Estonian, English and Romanian. Translations of the shorter 17 Recommendations in Polish, Slovak, Swedish, Romanian, Hungarian and Estonian have been added to existing versions. If you would like to have the Recommendations published in your language and can organise for this to happen, please contact the Webmaster at webmaster@epea.org

Full reports of the conferences held in Norway, Netherlands and Greece are available to download. Partial reports of the conferences held in Hungary and Sweden are available also.

A news mailing list has been introduced from the membership page. This mailing list is open to all who want to receive information and if you are a member you are advised to subscribe. The new list is a one-way mailing service and therefore it will not be possible to send messages to other subscribers via the list. Click on the membership page to subscribe.

EPEA is keen to support and encourage research into prison education, particularly that which is carried out by prison educators and students. We are updating this aspect of our website and wish to include brief details of any such research, a comprehensive reference section as well as a book review. We are calling on members to help us in this task and provide us with details of their research, a book review, or indeed any comments at all.

Liaison & Contact Persons

We are asking all Liaison/Contact Persons to update us with their contact details. We are particularly keen to list an email address at which every Liaison/Contact Person can be contacted. Changes and updates can be sent to Torfinn Langelid, the Membership Secretary, at torfinn.langelid@fm-ho.stat.no

New Liaison/Contact Persons.

Sweden (Liaison Person)

Anna Bergström
Kva Högsbo
Gustav Wernersg 15
421 32 Västra Frölunda
Tel.: +46 31 7311141
E-mail: anna.bergstrom@kvv.se

England (Liaison Person)

Anita Wilson
Lancaster Literacy Research Centre
Linguistics Department
Lancaster University
LANCASTER
LA1 4YT
E-mail: anita@wilsonhmp.freemove.co.uk

Denmark (Liaison Person)

Per Thrane
Statsfængslet på Søbysegård
Søvej 27, Nr. Søby
DK - 5792 Årselv
Tel.: job: +45 63900125
Tel. mobile: +45 51807127
E-mail: fluke@mail.dk

Greece (Contact Person)

Antigoni Faragoulitaki
Greek Eurydice Unit
Ministry of National Education and Religious
Affairs
Mitropoleos 15
10185 Athens
Tel.: +30 1 2106463826
E-mail: antigoni@ypepth.gr
or eurydice@ypepth.gr

Scotland (Contact Person)

James King
Prisoner Literacies Development Manager
Scottish Prison Service HQ
Calton House, Room G15
5 Redheughs Rigg
Edinburgh EH12 9HW
Tel.: +0131-244- 8609
Mob - 07919303250

Liaison & Contact Person Meeting

In February Liaison and Contact Persons from 14 countries attended a very successful meeting in Budapest. During the meeting they re-examined and prioritised their tasks. They also formulated an Action Plan for the next two years. A full report of this meeting has been circulated to all Liaison/Contact Persons. If you would like a copy please contact annecostelloe@eircom.net.

Election of Officers 2004

Nomination forms for the following Officer positions have been sent to Liaison/Contact Persons for distribution to their members:

Membership Secretary (for 3 years)

Deputy Secretary (for 1 year & Secretary for 2 years)

Nominations must be returned by 20 May 2004 to the Membership Secretary:

Torfinn Langelid
County Governor of Hordaland
Department of Education
Box 7310
5020 Bergen
NORWAY
Fax: +47 55 5723 52
E-mail: torfinn.langelid@fm-su.stat.no

If more than one nomination is received an election will be held by postal ballot of all members. In that case the Membership Secretary will post a copy of the ballot paper and candidate details to Liaison/Contact Persons who will send copies to each of their members before the 1st of June. Ballot papers must be returned by the end of June to the Membership Secretary at the above address. The results of the election will then be announced and on the 1st of July the Membership Secretary and the Deputy Secretary will take up office. Please contact any member of the Steering Committee or your Liaison/Contact Person if you have any queries regarding the election

Membership Fees 2004

EPEA has over 500 individual members. Membership Fees for 2004 remain unchanged but are due since February. If you have not already done so we ask you to please forward your fees as soon as possible.

EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION

Dear Sir/Madam,

Enclosed you will find the announcement of the 10th EPEA Conference on Prison Education

“CHALLENGES FOR EUROPEAN PRISON EDUCATION – LET’S MAKE THE CHANGES TOGETHER!”

18 – 22 May 2005, Bulgarian States Presidents Residence BOYANA,
Sofia, Republic of Bulgaria

The Ministry of Justice, General Directorate “Execution of Sentences” and Republic of Bulgaria will be organizing this conference in co-operation with the Steering Committee of the European Prison Education Association. The organizing committee invites you and your colleagues to attend our conference. We would very much appreciate if you would come to Bulgaria and share your ideas in the field of prison education with participants from other countries.

We request you to forward this announcement and the application form to persons engaged in prison education.

The title of the conference is:

“Challenges for European Prison Education - Let’s make the changes together!”

The conference will focus on the following themes:

- Flexibility in prison teaching – practices and tendencies
- Vocational training and qualification – a chance for a better future
- Lifelong learning: what makes the good teacher?
- European Educational Programmes

Target groups

Prison educators, administrators and policymakers in the area of prison education.

Working language

English

Background

The European Prison Education Association (EPEA) had its beginning in 1989 and was officially founded in Sweden in 1993. Its constitution contains the following aims:

- To promote education in prison according to the Recommendation No. R (89) 12 of the Committee of Ministers to Member States of the Council of Europe (1989);
- To support and assist the professional development of persons involved in education in prison through European co-operation;
- To work with related professional organizations;
- To support research in the field of education in prison.

One way the EPEA tries to achieve these aims is to hold an international conference every two years. The first European conference on prison education was held in England in 1987, and it has been arranged every two years from then. This will be the 10th conference.

Structure

The conference will consist of keynote speeches, workshops, discussion groups, prison visits and social events.

Since the meeting will be organized as a working conference a few presumptions are implied:

All participants are able and willing to contribute in an active way, for example by:

- taking an active part in the plenary or group discussions (all participants);
- presenting a paper and discussing the subject in a workshop (some participants);
- participating actively in the workshops (all participants);
- leading an inter active workshop (some participants);
- taking part in the prison visits (all participants);
- presenting educational programmes that are used in the prisons of one’s own country.

All participants are expected to be directly or indirectly involved in prison education. They should be prepared to disseminate the results of the conference in their country, working place, etc.

Those attending should have sufficient fluency in English, the working language of the conference

We would like to welcome delegates from as many European countries as possible and we gladly welcome colleagues from other countries as well. The numbers of participants must, however, be limited to one hundred (100) participants. The EPEA conference guidelines say that following target groups should be equally represented in the conference:

- practitioners (i.e. persons engaged in basic or academic education);
- vocational training or education;
- social education or training;
- creative and cultural activities;
- physical education and sports and library facilities;
- administrators and policymakers in the area of prison education.

If the conference will be oversubscribed priority will be given to the members of the EPEA and we will set a maximum number of participants per country. Becoming a member of EPEA is very easy. The annual fee for individual members is 10£ (ten pounds Sterling). For more information see www.epea.org

Summing up

What we have in mind is a working conference with a maximum of 100 participants, mainly from a large number of European countries but also delegates from other countries, representing the different target groups in a good balance.

The conference will take place in Sofia, Bulgarian States Presidents Residence BOYANA, Republic of Bulgaria, 18-22 May 2005.

The conference fee for EPEA members is € 550, for non-members € 600. The fee includes accommodation (a single room for 4 nights), all meals, welcome reception, coffee or tea during the breaks, excursion and other social events, a prison visit and the official conference report.

We kindly request you:

- To forward this invitation to other members of the EPEA and/or persons working in prison education, who are interested in attending this conference;
- To pre-register for this conference by filling out the enclosed application form. You will also find this invitation and the application form on the following address on our Website www.epea.org

The application form should be sent to:

Mrs. Desislava Simeonova
General Directorate "Execution of Sentences"
Stoletov Bul. 21
1306 Sofia

BULGARIA

Tel/ Fax: ++359 2 93 12 388

E-mail: epea_conference05@abv.bg or conference@epea.org

We would like to request you to send us the filled application form as soon as possible, and not later than 01 November 2004. The forms received will be dealt on first come basis. In the beginning of 2005 we will send you more information on the conference programme, a confirmation and an invoice. So please do not send us any money or cheques before you have received the confirmation letter. If you have any questions you can call or mail:

Mrs. Desislava Simeonova,

Tel/ Fax: +359 2 93 12 388

E-mail: epea_conference05@abv.bg or conference@epea.org

We will be happy to give you all the information you may need.

We are looking forward to meeting colleagues from a wide variety of countries and we are confident that this 10th EPEA conference will be a good one.

Yours sincerely,

Signed

Peter Vasilev
Director
GeneralCeneral
Directorate
"Execution of Sentences"
Signed

Niek Willems
Chairperson of the EPEA

W E L C O M E T O

the 10th EPEA International Conference
Challenges for European Prison Education -
Let's make the changes together

Program

Wednesday 18 May

- 13.00 Arrival and Registration
- 15.00 – 17.00 Meeting of the EPEA Steering Committee
- 17.00 – 18.00
- 17.00 – 18.00 Meeting of the Workshop Moderators
- Meeting of the EPEA LP/CP
- 19.30 – Reception and Informal Opening

Thursday 19 May

- 09.00 – 09.45 Plenary Session, Formal Opening
- 09.45 – 10.45 Key Note Speech, Topic 1:
 “Flexibility in prison teaching – practices and tendencies”
- 10.45 – 11.15 Coffee Break
- 11.15 – 12.30 Workshops to Topic 1: W1; W2; W3
- 12.15 – 14.00 Lunch
- 14.00 – 15.30 Key Note Speech, Topic 2
 “Vocational training and qualification – a chance for a better future”
- 15.30 – 16.00 Coffee Break
- 16.00 – 17.30 Workshops to Topic 2: W4; W5; W6
- EPEA General Council Meeting
- 18.00 – 19.00 Social event (National Historic Museum)
- 20.00 – Dinner

Friday 20 May

- 08.30 – 18.30 Prison visits
- 20.00 – Dinner

Saturday 21 May

- 09.00 – 10.15 Key Note Speech, Topic 3
 “Lifelong learning: what makes the good teacher?”
- 10.15 – 10.45 Coffee Break
- 10.45 – 12.00 Workshops to Topic 3: W7; W8; W9
- 12.00 – 14.00 Lunch
- 14.00 – 18.00 Sofia – Sightseeing Tour
- 20.00 – Farewell Dinner

Sunday 22 May

- 09.00 – 10.15 Key Note Speech, Topic 4
 “European Educational Programmes”
- 10.15 – 10.45 Coffee Break
- 10.45 – 12.00 Closing Session

Application Form

The 10th EPEA CONFERENCE ON PRISON EDUCATION

"Challenges for European Prison Education -

Let's make the changes together"

18 – 22 May 2005, Sofia, Bulgaria

Surname :

First name:

Sex: Female _____ Male _____

Address:

Postal Code:

City :

Country :

Telephone no:

Fax no :

E-mail :

Organization:

Job title :

Member of EPEA: Yes _____ No _____

Require vegetarian diet: Yes _____ No _____

I intent to contribute to this conference by **leading a workshop (Please X one or more items):**

	Topic 1: Flexibility in prison teaching – practices and tendencies	Topic 2: Vocational training and qualification – a chance for a better future	Topic 3: Lifelong learning: what makes the good teacher?
Delivering an abstract by the 1 st November 2004			
Delivering a paper by the 1 st March 2005			

Data:.....

Signature:.....

Please fill out and return before 01 November 2004 to:

Mrs. Desislava Simeonova

General Directorate «Execution of Sentences»

21 Stoletov blvd.

1306 Sofia

BULGARIA

E-mail: epea_conference052abv.bg

FENGSELENE BRYTER LOVEN

Nedenfor bringer vi faksimiler av oppslag fra Bergens Tidende og Varden. Oppslagene viser at innsatte ikke får det opplæringstilbudet de har krav på. Dette er brudd på vår egen opplæringslov og straffegjennomføringslov, og det er brudd på internasjonale konvensjoner og rekommendasjoner.

FOKO har øvd påtrykk overfor politikerne, både i forhold til statsbudsjettet for 2004 og revidert nasjonalbudsjett, uten å lykkes. Av partiene er det bare SV som har foreslått påplussinger.

FOKO setter sin lit til at saksordføreren for dette viktige feltet, Raymond Robertsen (H), tar initiativ til at bevilgningene til fengselsundervisningen blir oppjustert med 26 mill. i forbindelse med statsbudsjettet for 2005!

Faksimile fra BT 16/6-04

Håpløs sirkel

Utdannelse og opplæring er blant de viktigste kriminalitetsforebyggende virkemidlene.

Desto merkeligere er det at det står så dårlig til i norske fengsler.

Publisert: 16. jun. 2004, 06:00

Oppdatert: 02. jul. 2004, 14:01

To av tre innsatte under 25 år i norske fengsler har ikke videregående skole, viser en undersøkelse fra Universitetet i Bergen. Professor ved Institutt for samfunnspsykologi, Terje Manger, karakteriserer tallene som dramatiske. Det er lett å være enig med ham i det. Det er også lett å være enig i at dette er en av de største og viktigste utfordringene i norske fengsler. Alt som heter rehabilitering, og innsats for å gjøre innsatte i stand til å møte samfunnet igjen, er nærmest bortkastet hvis ikke en grunnplanke som utdanning er til stede.

Forskerne er overrasket over at mangelen på utdanning er særlig stor blant de yngste fangene. De trodde Reform 94 hadde fanget opp de aller fleste, og i hvert fall sikret dem et minimum av skolegang. Det har reformen åpenbart ikke gjort. Det kan bety at den videregående skolen er blitt mer ekskluderende mot teorisvake elever, og dermed skyver fra seg flere. Men også uavhengig av det, gir tallene et hint om at det er blitt mye mer dramatisk å være en av dem som ikke er på innsiden av skolesystemet. Mens det før fantes muligheter også for dem som ikke klarte, eller ønsket, å gå gjennom en videregående opplæring, er de fleste

dørene nå lukket for dem. Det gjør det enda enklere å falle helt på utsiden av samfunnet.

Mangel på utdanning sammenfaller ikke bare sterkt med en løpebane som kriminell. Det er også en viktig forklaring på at mennesker som har vært straffet ikke klarer å komme seg videre, men blir gjengangere i fengselet. Derfor er et tilbud om utdanning til innsatte et av de viktigste kriminalpolitiske virkemidlene vi har. Å opprette stadig nye soningsplasser uten å følge opp med midler til opplæring, er en politikk som i beste fall er kortsiktig. I verste fall nærmer den seg tåkelegging av de grunnleggende problemene. Nye plasser uten midler til rehabilitering, fungerer så å si utelukkende som pauseanstalt for mennesker som spaserer rett tilbake til et liv som kriminell. Vi vet for mye om hva fengsel gjør, og ikke gjør med folk, til å tro at ren oppbevaring tjener til så mye mer enn det.

Kriminalpolitikk henger blant annet sammen med sosialpolitikk og utdanningspolitikk. Tallene fra fengselsundersøkelsen forteller oss at denne sammenhengen må tydeliggjøres enda mer, og ikke minst være et tema i ressursdiskusjonene. Investering i utdanning sparer samfunnet for enorme beløp på lengre sikt.

Tvangsflytting skaper engstelse

Faren for tvangsflytting sprer usikkerhet og frustrasjon blant innsatte.

Publisert: 14. jun. 2004, 06:00

Oppdatert: 13. jun. 2004, 21:54

BT sitter i et lite klasserom i Bergen fengsel sammen med tre innsatte. Alle under utdanning. Thomas Husbyn (21), John (46) og «Pål» (26) tar blant annet allmenne fag på videregående for å skaffe seg studiekompetanse.

Pål har den lengste dommen av dem; 13 år.

- Jeg har lenge igjen og *må* gjøre noe mens jeg er her. Målet er først studiekompetanse og deretter ingeniørstudier.

14 timer i klasserommet

Pål forteller at han egentlig skulle tvangsflyttes sammen med de andre innsatte som forsvant i april.

- Jeg protesterte gjennom advokat. Da omgjorde de det og jeg fikk bli, sier han, uten å ville utdype hva som skjedde.

Alle tre er klar på at undervisningen de får er svært viktig for dem. Både for motivasjonen under soning og for troen på et liv etter soning.

- Undervisningen er avgjørende. Målet mitt er å studere informatikk på NTNU når jeg kommer ut, sier Thomas Husbyn. Han forteller at han har rundt 14 timer uken med klasseromsundervisning og ellers leser på cellen. Han skryter av undervisningsopplegget i fengselet.

- Helt meningsløst!

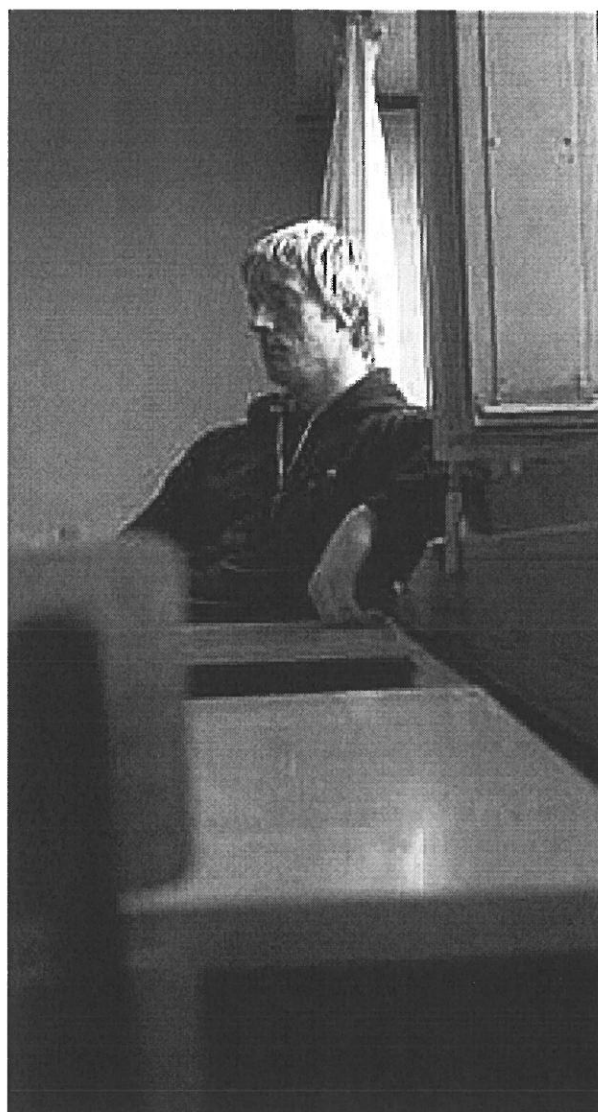
Alle tre er frustrert over usikkerheten samt skjebnen til dem som ble tvangsflyttet like før avsluttende prøver.

- Ved å flytte folk på denne måten, bryter de ikke bare enkeltparagrafer men også hele intensjonen med straffegjennomføringsloven, sier John og blar opp i loven og peker.

- Først greier de å få folk her - mange av dem har store konsentrasjonsproblemer, lese- og skrivevansker eller ADHD - til å gå på skole. Så

kjemper de seg gjennom nesten et helt år med skolegang. Så får de ikke gå opp til eksamen!? Det er helt meningsløst! sier Pål.

- Vi merker tendenser til litt «gi faen»-holdninger nå. Hva er vitsen hvis du risikerer å bli tvangsflyttet rett før eksamen?

FRUSTRERENDE OG DEMOTIVERENDE: - Undervisningen er avgjørende. Målet mitt er å studere informatikk på NTNU når jeg kommer ut, sier Thomas Husbyn

Fengsler bryter loven

(SKIEN) De innsatte i Skien fengsel får ikke det tilbud om utdanning som de har lovfestet rett til.

TORAB. HÅNDLYKKEN

Innsatte i norske fengsler får ikke den utdanningen de har krav på. I Skien fengsel sitter 87 fanger, men bare 18 av disse får tilbud om skole mens de sitter inne. Avdelingsleder for utdanningen i Skien fengsel, Leif Lyngstad synes situasjonen er uholdbar.

De innsatte har rett til utdanning, som alle andre. Likevel må vi avvise mange som ønsker skolegang, sier Lyngstad. De siste tre åra har norske fengsler fått 251 nye soningsplasser, men det har derimot ikke blitt overført ekstra midler for å utvide utdanningstilbudet. Behovet for midler til opplæring er stort, siden halvparten av dem som sitter i norske fengsler ikke har fullført grunnskole eller videregående skole. Lyngstad mener det vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt å gi fangene utdanning.

Samfunnet tjener på at de innsatte får gå på skole. Skolegang er noe av det viktigste for å holde fangene bort fra kriminaliteten når de slipper ut, sier han. Han forteller at han ser endringer hos de innsatte som får skolegang.

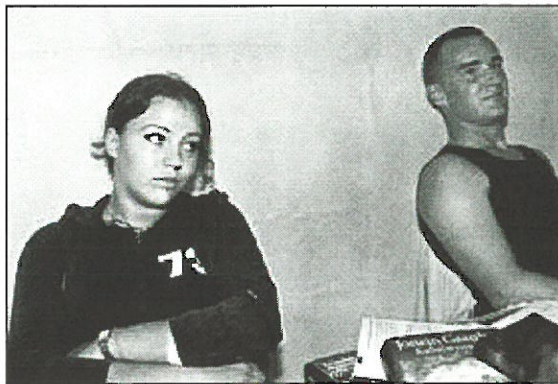
Elevene er engasjerte og de trives på skolebenken, forteller Lyngstad.

Kuttes i tilbudet

Carina Jamvold er 19 år og soner en straff på to år og seks måneder. Hun er en av de heldige som har fått tilbud om utdanning i fengselet.

Det er bra å få noe ut av den tida jeg må sitte her. Sånn at det ikke blir helt bortkasta, sier 19-åringen. Tidligere hadde fengselet skole på alle ukedagene, men nå skjæres tilbudet ned til fire dager i uka. På grunn av dårlig økonomi har de innsatte heller ikke fått skolegang i sommer.

- Det er dårlig at vi ikke skal få samme sjanse som alle andre, sier Carina Jamvold. I Skien fengsel er det i dag tre klasser med seks elever i hver. To av klassene er videregående klasser, mens seks fremmed-

PRIVILEGERTE: Carina Jamvold og Sten Richard Pedersen er to av de utvalgte som får skolegang. Ventelistene er lange. FOTO: BIRTE ULVESETH

språklige elever får et innføringskurs i norsk. Sten-Richard Pedersen tar grunnkurs i allmennfag, men savner mer yrkesretta tilbud i fengselet. Han tror yrkesretta fag vil gi de innsatte en utdanning de kan ha direkte nytte av når de kommer ut fra fengselet. Pedersen ser skolegang som eneste mulighet for mange av fangene til å komme seg bort fra kriminelle miljø.

Rehabilitering

- Dersom vi får med oss utdanning fra tida her inne, har vi et bedre grunnlag for å lykkes når vi kommer tilbake til den virkelige verden, sier Pedersen. Han forteller at alternativet til å gå på skole er å sitte på cella og stirre i veggen.
- Du blir jo helt amøbe av å sitte på cella hele dagen. Uten skolen blir fengselet mer en oppbevaringsanstalt enn et sted for rehabilitering, slik som det bør være, sier han.

Pedersen er likevel godt fornøyd med å i det hele tatt få ta del i utdanningsprogrammet i fengselet.

- Vi som får skolegang er privilegerte. Det er mange som vil, men som ikke får plass, forteller han. Utdanningsleder Leif Lyngstad mener politikerne gjør seg selv en bjørnetjeneste ved å ikke bevilge penger til utdanningsprogrammet.

- Politikerne tror de sparer penger ved ikke å bevilge tilstrekkelig med midler til utdanning i fengslene. Men dersom skolegang får én fange å lykkes på utsida, sparer det samfunnet for både penger og kriminalitet, sier han.

UTKAST TIL PROGRAM

SØRMARKA-SEMINARET 2004

SØRMARKA KONFERANSE- OG STUDIESENTER

14. – 16. OKTOBER 2004

TORSDAG 14.10

Kl 1400 – 1430 Kaffe/te/rundstykke. Registrering

Kl 1430 – 1440 Hilsen v/leder i FOKO, Jon Erik Rønning

Kl 1440 - 1530 Hilsen v/leder i EPEA, Niek Willems

Åpning v/leder i Stortingets utdannings- og forskningskomite, Rolf Reikvam

Kl 1530 – 1700 Levekår blant innsatte i norske fengsler v/Christine Friestad, FAFO.

Kl 1700 – 1730 Kaffe/te. Registrering fortsetter

Kl 1730 – 1800 Nytt fra Fylkesmannen i Hordaland, Utdanningsavdelingen

v/Torfinn Langelid

Kl 1830 "Vorspiel" i grupper

Kl 1930 Middag

FREDAG 15.10

Kl 0800 – 0900 Frokost

Kl 0900 – 1030 Utdanningsbakgrunn og utdanningsbehov blant innsatte i norske fengsel v/ Terje Manger, Universitet i Bergen

Kl 1030 – 1100 Kaffe/te

Kl 1100 – 1230 "Med arbete som innsats, klienteffekter och samhällsekonomisk lönsamhet i socialt arbete". v/ Siv Nyström, Socialstyrelsen i Sverige

Kl 1230 – 1400 Lunsj

Kl 1400 – 1500 Bruk av Læringsplattform v/Andreas Lund, Universitet i Oslo.

Kl 1500 – 1530 Kaffe/te

Kl 1530 – 1630 Undervisning og opplæring i det moderne fengslet. Dannende eller disiplinerende? v/Bodil Ravneberg, Rokkansenteret

Kl 1645 – 1730 Årsmøte i FOKO

Kl 1900 Festmiddag

LØRDAG 16.10

Kl 0800 – 0900 Frokost

Kl 0900 – 1030 En passende mengde kriminalitet v/Nils Christie

Kl 1030 – 1100 Kaffe/te. Utsjekking

Kl 1100 – 1230 Forfatteren Tarjei Vesaas v/Olav Vesaas

Kl 1230 – 1300 Evaluering. Oppsummering

Kl 1300 – 1330 Lunsj. Avreise.

Til
FOKO-medlemmer
og andre interesserte som arbeider i kriminalomsorgen

FOKO-SEMINARET 2004

SØRMARKA STUDIE-OG KONFERANSESENTER 14. okt. - 16. okt. 2004

Styret i Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen inviterer til
"SØRMARKA -SEMINARET 2004" til følgende tid og sted:

TID: TORS DAG 14., FREDAG 15. OKTOBER OG LØRDAG 16. OKTOBER 2004
(Start kl 1430 på torsdag og avslutning kl 1430 på lørdag)

STED: SØRMARKA STUDIE- OG KONFERANSESENTER,
ENEBAKKVEIEN 625, 1404 SIGGERUD
(Konferansesenteret ligger 2 mil sør for Oslo sentrum. Buss nr. 501 går fra
Galleri Oslo. Bussen tar ca. 30 min. Det er ca. 10 min. å gå fra der bussen stopper
til Sørmarka.)

KOSTNADER:

Totalkostnad enkeltrom: kr. 1945 + kursavgift.

Totalkostnad dobbeltrom: kr. 1555 + kursavgift

Kursavgift: 500 kr for medlemmer, 700 kr for ikke-medlemmer.

De av medlemmene som har reiseutgifter over kr. 800,- kan søke FOKO om reisetilskudd.
Reisetilskuddet blir gitt i forhold til billigste reisemåte (NSB-moderasjon/jackpot-minipris på fly). Styret oppfordrer
likevel deltakerne om å søke sine respektive arbeidsgivere om å få dekket reise-og oppholdsutgifter. Hver enkelt må
gjøre opp for seg ved avreise.

Av hensyn til hotellet må vi forlange bindende påmelding til

Gisle Grahl-Jacobsen
Strømsø vgs, avd. Drammen fengsel
Erik Børresens gt. 20
3015 DRAMMEN
telefon: 32 21 98 12/32 21 98 20
e-post: gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

innen 20. september 2004

Programmet følger på siste side

Bruk vedlagte svarslipp.

Dersom dere ønsker opplysninger eller informasjon, ta kontakt med Gisle Grahl-Jacobsen, Strømsø vgs, avd. Drammen fengsel på tlf. eller e-post.

Vennlig hilsen

Jon Erik Rønning
(sign.)
leder i FOKO

Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA

SVARSLIPP

Jeg melder meg på "SØRMARKA-SEMINARET 2004" – Sørmarka Studie- og konferansesenter 14.10. – 16.10.2004.

NAVN:

INSTITUSJON:

ADRESSE:

JA
(Sett kryss)

Jeg ønsker enkeltrom:

Jeg ønsker dobbeltrom:

sammen med:

Jeg har reiseutgifter over 800 kr. Samlet ca. kr.

Ja	Nei
(Sett	kryss)

Jeg søker reisetilskudd:

Hvis ja, hvor mye: kr. (Det er bare medlemmer som kan søke om reisetilskudd)

Svarslippen skal sendes til:

Gisle Grahl-Jacobsen
Strømsø vgs, Drammen fengsel
Erik Børresens gt. 20

3015 DRAMMEN
innen 20. september 2004

telefon: 32 21 98 12/32 21 98 20
e-post: gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

B

Rekommendasjon nr. R (89) 12 fra ministerkomiteen til medlemsstatene om opplæring i fengslene

Rekommendasjon nr. R (89) 12. Vedtatt av Europarådets Ministerkomite den 13. oktober 1989 og forklarende memorandum. Ministerkomiteen, under henvisning til Artikkel 15. b i Europarådets statutt,

I det den tar i betraktning at retten til opplæring er fundamental; ``

I det den tar i betraktning betydningen av opplæring i den enkeltes og samfunnets utvikling;

I det den innser spesielt at en stor andel av fanger har hatt meget liten erfaring med vellykket opplæring, og derfor nå har mange behov for opplæring;

I det den tar i betraktning at opplæring i fengsel hjelper til å gjøre fengslene mer humane og forbedre forholdene ved innesperring;

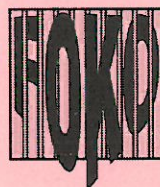
I det den tar i betraktning at utdanning i fengsel er en viktig måte å lette fangens tilbakevending til samfunnet på;

I det den erkjenner at i den praktiske anvendelse av visse rettigheter eller tiltak, i samsvar med de følgende rekommandasjoner, kan det være berettiget med forskjeller mellom dømte fanger og fanger i varetekt;

I det den tar hensyn til Rekommandasjon Nr R (87) 3 om Europeiske fengselsregler og Rekommandasjon Nr R (81) 17 om voksenopplæringspolitikk, anbefaler den medlems-statenes regjeringer å iverksette tiltak som erkjenner følgende:

1. Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktiviteter, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek;
2. Opplæring for fanger bør være lik opplæringen som tilbys lignende aldersgrupper utenfor fengslet, og tilbudet av læremuligheter for fanger bør være så vidt som mulig;
3. Opplæring i fengsel skal sikte mot å utvikle hele personen, idet man har i minnet hans eller hennes sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser;
4. Alle som er involvert i å administrere fengselssystemet og i driften av fengsler bør tilrettelegge og støtte opplæring så mye som mulig;
5. Opplæring bør ikke ha lavere status enn arbeid i fengselssystemet og fanger bør ikke tape økonomisk eller på annen måte på å delta i opplæring;
6. Alle anstrengelser bør gjøres for å oppmuntre fangen til å delta aktivt i alle aspekter av opplæringen;
7. Utviklingsprogram bør tilbys for å sikre at utdannere i fengslet tar i bruk formålstjenlige voksenopplæringsmetoder;
8. Spesiell oppmerksomhet bør vies fanger med særlige vansker og særlig de med lese- eller skriveproblemer;
9. Yrkesopplæring bør sikte mot en bredere utvikling av den enkelte, samtidig som man er følsom overfor trendene på arbeidsmarkedet;
10. Fanger bør ha direkte tilgang til et velforsynt bibliotek minst en gang per uke;
11. Fysisk fostring og sport for fanger bør understrekes og oppmuntres;
12. Kreative og kulturelle aktiviteter bør gis en viktig rolle siden slike aktiviteter har et særlig potensiale for å sette fanger i stand til å utvikle og uttrykke seg;
13. Sosial opplæring bør inkludere praktiske elementer som setter fangen i stand til å mestre dagliglivet i fengslet med henblikk på å lette hans tilbakevending til samfunnet;
14. Hvor det er mulig bør fanger få lov til å delta i opplæring utenfor fengslet;
15. Hvor opplæringen må finne sted inne i fengslet, bør samfunnet utenfor involveres så mye som mulig;
16. Tiltak bør settes i verk for å sette fanger i stand til å fortsette opplæringen etter løslatelse;
17. Midlene, utstyret og undervisningspersonalet som trengs for å sette fanger i stand til å motta hensiktsmessig opplæring bør gjøres tilgjengelig.

~~Returadresse på Fokonytt:
Foko v/ Asbjørn Støverud
Boks 2
2040 KLØFTA~~

**Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen**
Norsk underavdeling av EPEA